

Koncertekről

Kodály Filharmonikusok Debrecen 2017. november 19.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Éltre hívása óta több sorozatcímmel kerültek a hangversenykínálatba azok a zenekari estek, amelyek az eredeti elképzelés értelmében a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben hallhattuk volna számos hazai zenekarunkat. Időközben módosultak a műsorra vonatkozó elképzelések, és többletként társult egy új szempont, fiatal tehetségek szólistakénti szerepeltetése. A jelenleg „Felfedezések” címmel meghirdetett esteknek talán épp ez a legnagyobb vonzereje.

A Kodály Filharmonikusok Debrecen ideai szereplése sokkal szélesebb körű érdeklődést érdemelt volna! Nyitószámnak Kodály újabban rendkívül gyakran játszott művét, a Galántai táncokat választották, majd Hidas Frigyes Kettősversenye következett, a szünet után pedig Lajtha László VI. szimfóniáját tűzték műsorra. Ez a program e sorozat bármely korábbi koncepciójában is dicsérettel megállta volna a helyét! Az est karmestere Dobszay-Meskó Ilona volt.

Az első kedvező benyomást a zenekarnak a pódiumra érkezése jelentette. A vonós szólamok szólamvezetői érkeztek először, majd fokozatosan a többiek, érezhetően fegyelmezetten. Jó volt ilyet látni – s a fegyelmezettség mindvégig jellemzője volt az együttesnek. Nem pász-tázták a nézőteret, nem beszélgettek egymással – a koncentrált zenélést segítő légkört alakítottak ki.

Dobszay-Meskó Ilonát nemrégiben az Óbudai Danubia Zenekar élén láttam, s a mostani fellépése ugyanazokat a benyomásokat erősítette. Harmonikus lényének kisugárzása töretlenül érvényesül, a bizalom érzetét kelti a játékosokban, s minden bizonnyal ennek is része van abban, hogy remek teljesítményt nyújtanak. Jellemző mozdulatkészséggel dolgozik, erőteljes mozdulatokkal tagol, és széles gesztusokkal inspirálja a hosszú dallamívek végigvezetését. Tükör-mozdulatainak is funkciója van. Úgy inti be a különböző hangszercsoportok játékosait, hogy rákészülhessenek a kezdőhangra, azaz, a jelentős belépésekkor mindig szép tónussal indulnak a frázisok.

Úgy érződött, a zenekar szeretettel játssza a Galántai táncokat, maximális kidolgozásra törekedve, s ez a szándék olyannyira erős volt, hogy a hallgató jótékonyan korrigálta a kevésbé sikerült megoldásokat. Igazi csemegét jelentett Hidas kompozíciója, ugyanis a két szólista – két harsonás volt. Látványként is szokatlan volt, amikor a két rézfúvós jött ki szólistának. E kompozíció eljátszása, s főképp a szólista-választás rendkívül

„aktuális” volt, hiszen Juhász István tenorharsonásként, Veér Mátyás pedig basszusharsonásként lett kategóriaelső a BMC 2016-ban rendezett nemzetközi harsonaversenyén. Fellépésük egyúttal vendégszereplésnek is tekinthető, hiszen Juhász István több éve a karlsruhei Badische Staatskapelle szólóharsonása, Veér Mátyás pedig jelenleg az Esseni Filharmonikus Zenekar tagja. Hidas Frigyes életművének legjelentősebb vonulatát a fúvószeneszerzés jelenti, és a Kettősversenyt hallgatva ismételtelen megcsodálhattuk azt a parádés hangszerezni-tudást, amely a hangszerek „természetének” ismeretén alapul, s azt a biztos formaérzékét, amelynek birtokában a könnyű kézzel komponált tetszetős szólamokkal felhőtlen kikapcsolódást képes nyújtani. Ezt a versenyművet hallgatva áthidalhatónak tűnt a komoly és a könnyű műfajok közötti szakadék; mint amikor egyazon szerző (akár egy Mozart is) egyaránt komponált szimfóniákat és szórakoztató divertimentókat, táncokat...

A kikapcsolódás természetesen csupán a hallgatóság-nak osztályrésze; a zenekari játékosokat viszont a briliáns szólistákkal való együttműködés inspirálhatta minőségi munkára. A két kiváló szólista ráadásul köszönte meg a viharos tetszésnyilvánítást: Miles Davis parádés duóját adták elő, a Trombone Institute of Technology-t. Úgy tűnik, a virtuozitásnak nincs felső határa...

A legnagyobb „falat” természetesen Lajtha László szimfóniája volt. A vonóskar elismerésre méltó teljesítményt nyújtott a technikás gyors részekben, meleg hangon dalolta dallamát a brácsaszólam, s főként a koncertmester szólója jelentett emlékezetes pillanatok. E kompozíció négy tételében minden hangszercsoportnak jut komoly feladat; megkülönböztetett az ütősök szerepe. Lajtha zenéjének alapvető jellegzetessége a franciás ízlés, ebből is kaptunk ízelítőt: villództak a színek, kiváltképp hatásos volt a vonóskar „zsongása”.

A Kodály Filharmonikusok Debrecen nagyon kitett magáért – aki hallotta őket, sokáig fog emlékezni erre a programra. A műsorválasztásukért pedig külön köszönet!
(Fittler Katalin)

Óbudai Danubia Zenekar – 2017. december 2. BMC

A kettős kerek számú évfordulós Kodály műveiből állította össze három estet tartalmazó hangversenysorozatának műsorát az Óbudai Danubia Zenekar. Tette ezt úgy, hogy teret adott vokális és kamarazenei tételeknek is, helyet adva a gyönyörködtető változatosságnak. A

BMC-ben rendezett programoknak hagyományosan Eckhardt Gábor a műsorvezetője, házigazdája. Néha már-már ötletgazdának is tarthatjuk, hiszen minden alkalommal egyéni leleménnyel összeállított látnivalókkal lepi meg a hallgatókat, és a tárgyyszerű tudnivalók közlésében is változatosságra törekszik. Minden szellemessége mellett néha úgy érzem, kicsit lebecsüli a hallgatóságot. Kávéskanállal adagolja a hasznos információkat, a beépíthető/beépítendő tudásanyagot, miközben vadul elszántan kíván szellemesen szórakoztatni. Nem kétséges, le tudja kötni a figyelmet, általánosan kedveltnek mondható az előadásmódja, de éppen ezért megtehetné, hogy több esszenciáról gondoskodik. És főként: fontos lenne, hogy véletlenül se kerüljön tárgyi tévedés (még zárójeles-rögtönzött megjegyzés formájában sem!) az általa elmondottakba. (Mert Murphy mindig dolgozik, és lesz, aki kizárólag azt jegyzi meg – legutóbb a jambikus lejtés ritmusképlete kívánczik korrigálásra: ti-tá, titá...).

Kétségkívül hangulatosak és szórakoztatóak a látni-és hallgatnivalót kommentáló programok, ám fontos, hogy mindig jusson elég idő magára a lényegre, a zenélésre is. A magam részéről zóna-adagnak tartottam azt, hogy december 2-án mindösszesen a Romance lyrique című rövid lélegzetű tétel, a Nyári este és a Hány János szvit szerepelt a műsoron.

Valószínűleg a minőséggel is összefügg a mennyiségi igény: ilyen élő-eleven, hangulatos zenélésből többre vágyik a hallgató. Kodály 16 éves korában komponált zongorakíséretes gordonkaműve gyönyörködtető volt Vámos Katalin és Eckhardt Gábor tolmácsolásában – remélhetőleg lesz alkalmuk arra, hogy ezt a művet minél több alkalommal eljátszhassák, hogy minél többen ismerjék meg ezt a ritkaság-értékű művet.

Örvendetes, hogy zenekari esteken ebben az évben/évadban többször felcsendül a Nyári este, Kodálynak az a műve, amely diplomamunkának készült, majd Toscanini felkérésének köszönhetően átdolgozott formát kapott. És ha a főváros zenekari hangversenyeket látogató közönsége az együttesek „erővonalai” mentén helyezkedik el, számolni lehet azzal, vagy vannak „átjárások”? Ráadásul a hangfelvétel-kínálat sem hagyható figyelmen kívül. Itt következett a műsorvezetésnek az a szakasza, amit semmiképp sem hagyhatok figyelmen kívül. Jóhiszeműen feltételezem, a műsorvezető szándéka kizárólag a motiváció, a „figyelemfelkeltés” volt, amikor a Nyári estét azzal a szöveggel vezette fel, hogy a hangversenyre való felkészülésben a mű többszöri meghallgatása során sem tudott „belelkesedni” iránta, majd jött a mesés fordulat, miszerint Hámori Máté megígérte neki, hogy a hangverseny alatt megváltozik a véleménye, s ehhez azt az információt adta, hogy 20 perc alatt lesz az előadás, komolyan véve az Andante assai tempóelőírást. És lássunk csodát, a művet követően Eckhardt Gábor jelezte pálfordulását. Poénnak lehet, hogy jó, eseménynek emlékezetes, talán azt is elérte, hogy „mindenki”

feszültebben figyelte az előadást – de a hozzáférhető felvételek (részleges) ismeretében szinte etikátlannak érzem ezt a fajta korteskedést. A Nyári este egyik felvétele azon ritkaságok közé tartozik, amelyek a vezénylő Kodály teljesítményét örökítik meg, de hangképet kínál a Philharmonia Hungarica Doráti Antal vezényletével, a Rádiózenekar Fischer Ádámmal, vagy épp a Miskolci Szimfonikusok Kovács Lászlóval, hogy csak néhányat említsék. Nevek, amelyeket teljesítményük alapján tanult meg a zeneértők sokasága – semmiképp sem érdemlik meg a „lebeszélést”... Ráadásul, nem szorult volna ilyesfajta érzelmi-indulati motivációra a mostani előadás sem. Hámori Máté biztos kezű irányításával olyan interpretációban csendült fel a mű, hogy bármiféle előzetes motiváció nélkül is megtalálta volna az utat a hallgatóság szívéhez.

Kijutott Kodálynak a népszerűsítésből a Hány János szvit bevezetéseként is: anekdota-csokrot kaptunk, kommentált fényképek társaságában. Ilyesfajta hangulatkeltésre pedig a világszerte népszerű szvit önmagában sem szorul rá. Márpedig azt nem lehet hatástalanul eljátszani, legfeljebb több vagy még több igényességgel: az örökgy meglepetést okozó „tüsszentéssel” a kezdetén, és a daljátékbeli szituációkat (illetve a népdal atmoszféráját) felidéző értéssel. Mindehhez az szükséges, hogy az előadók ne „újrajátsszák” a művet, hanem ismételt hangzó életre keltsék, tehát a jó mesélő átélésével tegyék lehetővé, hogy a közönséget elvarázsolhassa ez a muzsika. És persze jó, ha a figyelem az utolsó hang lecsengéséig kitart, akkor nem fordulhat elő, hogy épp a záratot rontsa el figyelmetlen ütős-játékos. Professzionális színvonalú előadásban nincs helye amatőr ügyetlenkedésnek!

A Rendszer és a Módszer címmel meghirdetett estet követően történt mindez A Lukács jegyében. Reklám vagy ellenreklám a fürdőnek, az egykori híres látogatók felsorolásával, és az aktuális árjegyzék felvillantásával. Napjaink Lukács-látogató muzsikuszainak még várniuk kell, hogy bekerüljenek a hírességek eme „nyilvántartott” csapatába. *(Fittler Katalin)*

Miskolci Szimfonikus Zenekar

2017. december 3.

Budapesti Olasz Kultúrintézet, Sala Giuseppe Verdi

A Miskolci Szimfonikus Zenekar az idei évadban két hangversenyből álló bérletet hirdetett meg a Budapesti Olasz Kultúrintézetben, délután négy órától. A hagyományoshoz képest a korai kezdésnek több pozitív oldala is van: kellemes dolog a vasárnap délutánt zenehallgatással tölteni, nem kell későn hazamenni (ami télen, a mostani közlekedési viszonyoknál amúgy sem könnyű dolog), és – igazat adva a mögöttem ülő hölgynek – a vidéki zenekar hazautazása sem éjszakába nyúló. Talán az előbbi kettőnek, de az ígéretes műsornak és a Miskolc-

ciak hírnevének is köszönhető, hogy az együttes teltház-as koncertet adott, melyet a százhusz esztendeje elhunyt Johannes Brahms emlékének szenteltek.

A Brahms-műsor meghirdetése azért is dicséretes, mert a hazai zenei évfordulók (elsősorban a Kodály-, kevésbé a Dohnányi- és a Lajtha-megemlékezések) mellett mintha kevesebb figyelem irányult volna hangverseny-életünkben a késő romantikus mester felé, akinek pedig sok magyar kötődése ismert. Számos magyaros témájú műve mellett például szoros barátság fűzte magyar hegedűművészekhez, többek között Reményi Edéhez, akivel kölcsönösen nagyra becsülték egymás művészetét. Reményi, aki – talán kevéssé köztudott – Miskolcon látta meg a napvilágot, 1851–52-ben több koncertkörútjára is elvitte zongorakísérőnek az akkor még névtelen, fiatal hamburgi muzsikust.

A délután programja a hagyományos nyitányversenymű-szimfónia mintát követte: a *Tragikus nyitányt* (op. 81 – 1880) Robert Schumann *a-moll zongoraversenye* (op. 54 – 1845) követte, majd a második részt Brahms *g-moll zongoranégyesének* (op. 25 – 1861) Arnold Schönberg által készített nagyzenekari átírata töltötte ki, amely – bár eredetileg kamaraműnek született – ebben a formában egy „új Brahms-szimfónia” hatását keltette.

A Gál Tamás-vezette zenekar kezdetben vegyes teljesítményt nyújtott. Mintha elfogódottak lettek volna a koncert kezdetén, netán fáradtak, vagy talán nem jutott elég próba a nyitány kidolgozására. Legalább is ez utóbbit sugallta, hogy senki nem nézett a karmesterre, mindenki belemélyedt a kottába, volt, aki még a lábával is ütemezett, mintha egy-egy bonyolultabb ritmust kontrollált volna. Emiatt tűntek bátortalannak az indítások, olykor pedig hamis intonáció is becsúszott. Az utóbbi évek kitűnő Dohnányi- és Weiner-lemezeit jegyző együttest hallgatva végig az volt az érzésem, hogy ez a zenekar sokat többet tud annál, mint amit a Tragikus nyitányban felmutatott.

A Schumann-versenymű méltán került be egy Brahms-évfordulós programba, hiszen szerzője már a kezdetektől mentora, barátja, legfőbb támogatója volt Brahmsnak. A szólót ezúttal Leon Bernsdorf, a 2016-os Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraverseny 3. helyezette játszotta. Kissé szerencsétlen volt a teremrendezés, mert az első sorban ülő hölgy szó szerint csupán karnyújtásnyira ült a szólistától. Talán ez (a látvány ahhoz hasonlított, mintha zongoraórán lettünk volna, ahol a kiváló növendék játszik tanárának), vagy pedig a még csak húszas éveiben járó művész rutinjának hiánya okozta, hogy az első két tétel csupán a zenei szöveg hibátlan felmondásaként hatott. Minden a helyén volt – tökéletesen kidolgozott futamoknak örülhettünk, jól eltalált tempókat hallottunk, a billentés érzékenységére sem panaszkodhattunk –, ám a romantika egyik leg-szenvedélyesebb versenyművénel ez kevés. A várva-várt felszabadultság a 3. tétellel érkezett el. A szólista végre

elhitte, hogy „megvan” ez a fellépés, végre szívvel-lélekkel játszott, mozdulataiban is sokkal lazábbá vált a zárótételre. A zongora ihletett párbeszédei váltakoztak a zenekari hangszerekkel és bensőségessé vált a hangvétel. A mű utolsó pár oldalának megszólaltatása pedig olyan szépre sikeredett, hogy a közönség soraiban volt, aki megkönnyezte. Ez a pár perc bebizonyította, hogy Bernsdorf méltán lett díjazottja a tavalyi rangos budapesti zongoraversenynek: kivételesen tehetséges és érzékeny művész, akinek „csupán” színpadi rutint kell szereznie. A zenekar kiválóan kísért. A kamarazenei megnyilvánulások különösen szépre sikerültek: az 1. tétel oboa-zongora, és klarinét-zongora párbeszédei megmutatták a melódiákban rejlő izzó érzelmeket, melyekkel Schumann örök emléket állított zongoraművész feleségének, Clarának.

A szünet után mintha egy másik zenekar lépett volna színpadra. Bár itt is hiányoltam, hogy kevesen követik a karmester mozdulatait, ám a hangzás ezt nem sýnylette meg és számos részletszépséggel ajándékoztak meg a muzsikuskok. Schönberg – az egykori legendás keneszer-zéstanár – mesterien értett a zenekari színek kikeveréséhez és számos szép szólóval ajándékozta meg a zenészeket, ők pedig a hallgatóságot. Ismét remekelt az első oboista és a klarinétos, akikhez immár az első fuvolista, az első csellista és a koncertmester is csatlakozott. Remek karakterek szóltak meg, hol lendülettel, máskor pátosszal, olykor indulószerűen vagy kirobbanó energiával. Kétségkívül az utolsó – a *Rondo alla Zingarese* – tétel sikerült a legjobban: lelkes volt, tele energiával. Gál Tamás minden mozdulatán látszott a művek iránti elhivatottság, ahol egyénisége, szakmai tapasztalata, zenei intelligenciája mind egy cél szolgálatában állt: hogy lelkesítse muzsikuskait, és mind hívebben tolmácsolja a szerző szándékát. Karmester és zenekar ugyan még az elején tart a közös munkának, de – ahogy ez a koncert is megmutatta – jó irányban haladnak. (Kovács Ilona)

Nemzeti Filharmonikus Zenekar – 2017. december 17. Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

A kettős kerekszámú évfordulónak köszönhetően (135 éve született, és 50 éve hunyt el), Kodály-emlékévé lett 2017. A Kodály-művek némelyikének játszottága rohamosan megnőtt, habár a Kodály-kompozíciók gyakori műsorra tűzése ugyanazt a jelenséget erősítette, amely a világszerte kedvelt zeneszerzők életművének sorsára jellemző: egyes darabok épp a többiek rovására tettek szert különleges népszerűsége. Ami a Kodály-oeuvre-t illeti, több területen is megfigyelhető a jubileumi alkalmak hatása: a kórusok repertoárján gyakrabban csendültek fel kompozíciói, többször olvashattuk a szerző nevét a hangversenyműsorokban, és születtek új Kodály-felvételek.

Ami a hangversenyeket illeti, amióta a decentralizált

szervezésből adódóan a rendszeresen élőzenével élni kívánók többsége egy-egy zenekarunk vonzaskörébe került, az adott együttes műsorkínálatának megfelelően alakultak újabb koncertélmény-lehetőségei. A Kodály-emlékévben több közönség-csoport hallhatta, más-más interpretációban ugyanazt a művet, legtöbbször a legismertebbek valamelyikét, de a fővárosi publikumnak nem lehetett panasza, az egyébként ritkán hallható Nyári este például több alkalommal került előadásra. A szinte komolyzenei örökzöldként értékelhető komolyzenei slágerek pedig tovább erősítették „megunthatlan” minőségüket.

A születésnap környékén, az ünnepi év zárása a Kodály-ünnepi hétvégére esett, amikor a Kodály 135 kéréteiben megkülönböztetett kínálatok sorjázta. Ezek egyike a Nemzeti Filharmonikus Zenekar december 17-i programja, amelyen természetesen a Nemzeti Énekkar is jelentős szerephez jutott.

Ennek az estnek a rendhagyóságát támasztja alá a műsorfüzet szokatlansága; ezúttal Hollós Máténak az est karmesterével, a zeneigazgató Hamar Zsolttal és a Nemzeti Énekkar karigazgatójával, Somos Csabával készített beszélgetését olvashatjuk itt. A szokatlan program tudatos megterveztségére derül fény ebből.

A műsor két „súlypontja” az első részben a Fölszállott a páva – változatok egy magyar népdalra, a másodikban pedig a Budavári Te Deum. Az énekes közreműködők lehetőséget kínáltak, hogy zenekarkíséretes dalok is elhangozzanak (Két ének – mély férfihangra zenekarral), továbbá vegyeskarok megszólaltatására. A szünet után a Jézus és a kufárok, valamint a Békesség-óhajtás csendült fel. S ha már „körkép”, Kodály kedves hangszere, a gordonka is szerepet kapott; a Nemzeti Filharmonikusok csellószólamának vezetője, Kántor Balázs, Bizjác Dórával a Szonatinát adta elő.

Nem vitás, a pódium többszöri átrendezése, az énekari felvonulások időt vettek igénybe – ám a hagyományos zenekari hangversenyekhez szokott hallgatóság ritka élőzenei élményekhez jutott!

Sebestyén Miklós előadásában a Két ének figyelmre inspirálta a hallgatóságot, a Páva-variációk a belefeledkezős gyönyörködés élményét kínálta, a vegyeskarok meghallgatása elsősorban karvezetők és énekari tagok számára kínált tanulságokat, a Budavári Te Deum pedig a megunthatatlanság-élményt erősítette. A Szonatina műsorra tűzésének az adja a legnagyobb értékét, hogy ráirányította a zenekari estek iránt érdeklődők figyelmét a kamarazeneire, arra, hogy az elhivatott kamaramuzsikusok minden szervező igyekezete ellenére mennyire háttérbe szorult napjainkban ez a minősége által a házimuzsika hétköznapijából mindenképp kiemelkedő repertoár. És minden bizonnyal más érzés volt Kántor Balásznak is kamaradarab szólistájaként zenekari esten sikert aratni, mint amikor más kis-apparátusú művek társaságában szólaltat meg, bármilyen igényesen is, értékes kompozíciót.

Változatos feladatkör jutott Hamar Zsoltnak, a zenekarkíséretes dalok, a zenekari, az énekari, és az oratorikus apparátust megmozgató művek irányításakor. Vezénylésének legnagyobb erénye a nagyforma mindenkori szem előtt tartása, a tagolt építkezés. Ebben nagy szerepe van jellegzetes balkéz-mozdulatainak, amelyekkel egyértelműen lezárja az egyik formarészt, majd teret ad az új szakasz atmoszféra-teremtő indításának. Gyakori tükör-mozdulatainak világából mindig jelentéssel emelkednek ki ezek a megvilágító erejű mozzanatok, amelyeknek megannyi pontos indítás köszönhető. A vegyeskarok esetében viszont mintha maga is a felcsendülő hangzás élményének hatása alá kerülne, adós maradt a dinamikai tér berendezésével. Kétségkívül a legnagyobb hatást megrendítő pianóival képes elérni a nagylétszámú kórus, és a másik véglet, a szinte hasító harsogás sem téveszti hatását – ám e kettő között kidolgozatlanok a dinamika-kínálta lehetőségek. Már ebből is sejthető, nem nélkülözte a romantikus szélsőségeket az előadás. Ez lehetőséget kínált a hallgatónak az érzelmi azonosulásra, a zene átélésére, de ily módon korántsem jutott el a partitúrák hangzó valója a közönséghez. Mindenesetre, sokakat megérintett a mondanivaló által mindig elkötelezett szerző megannyi „üzenete”, s főképp, a személyesség élménye remélhetőleg arra inspirálja a hangversenylátogatókat, hogy keressék az alkalmakat további Kodály-művek alapos megismerésére.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2017. december 21. Zeneakadémia

Emlékezetes hangversennyel búcsúzott az óévben az Erdélyi Miklós-bérlet 3. estjének közönségétől a MÁV Szimfonikus Zenekar. A műsrot Schumann műveiből állították össze, és pedig korántsem csupán az eleve sikerre számító ismert kompozíciókból. A szenvedélyes Manfred-nyitányt követően a Hegedűverseny csendült fel Ilja Gringolts szólójával, majd a második részben a II. szimfónia került előadásra.

Ismét bebizonyosodott, hogy Takács-Nagy Gábor rendkívüli mértékben képes lelkesíteni muzsikusait. S korántsem csupán arra utalok ezzel, hogy a hallgatósággal kapcsolatot teremtő néhány mondatos bevezetők során szerét ejtette annak is, hogy nyílt színen dicsérje meg fejlődni képes muzsikusait, habár ez is motiválhatja a játékosokat. Néha már-már túlzásnak hat, ahogyan „vizualizálja” zenei elképzeléseit mozdulataival a karmester, ám amikor az intenzív zenélést hallgatom, értelemmel telik meg ez a gesztus. Takács-Nagy ugyanis a próbák során összeállt hangzárképet mintegy emlékeztetőként jeleníti meg, ily módon a hallgatóság is – a szó szoros értelmében – képet kap elképzeléseiről. Mozdulatkészletében számos eszköz van a kontrasztok kifeje-

zésére, s az egyértelmű váltások mindenkor érződnek a hangzásban is. Néha a régi „nagy öregek” kifejezőmódjából is kölcsönöz hatásos mozdulatokat, az intenzitást növelő „vibrato”-gesztusokat például, és igen hatásosan él a tükör-mozdulatokkal, amikor is homofon tagolást kíván. Néha szinte kiszámíthatatlan, hogy melyik szöveghelyre fordul, a dallamjátszóktól kér több intenzitást, vagy épp ellenkezőleg, a kísérőket inspirálja érzékeny alkalmazkodásra. Hasonlóképp, a versenyműben szinte észrevétlenül figyelt a szólistára, aki teljes bizalmát élvezte, és közben a kíséret kidolgozására koncentrált mozdulatait.

A d-moll hegedűversenyt, amely Schumann életében nem került közönség elé, mindössze éppen 80 éve ismerhetik a hangversenylátogatók. A koncertműsoron ritkaságnak számító kompozíció jelentette sokak (sokunk) számára az „újdonságot” – és a szólista. A 35 éves Ilja Gringoltsnak nincs hangzatos szakmai életrajza, eszerint néhány rangos sikert leszámítva mindösszesen „teszi a dolgát”, ami igencsak figyelemreméltó attitűd napjainkban, amikor mindegyre azt kell látnunk, hogy a legnagyobbak, a legértékesebbek sem nélkülözhetik a beharangozást, a hangzatos reklám-szlogeneket. Gringolts szinte aszkétikus jelenség, semmi modorosság, semmi pózolás – az egész ember maga a megtetsesült koncentráció a mű szolgálatában. Az 1740-es évekből származó Guarneri del Gesù hegedűjével szinte összenőtt; a hangszer és a hangszeres csodálatos szimbiózisának lehettünk tanúi. És gyönyörű, személyesen éneklő hegedűhangnak.

Minden bizonnyal a karácsonyvárás légkörét kívánta erősíteni hallgatóságában Takács-Nagy, amikor külön hangsúlyozta a C-dúr fényességét a II. szimfónia bevezetésében. Ami igaz, ám a szimfóniatételek megannyi hangnemet érintenek, tehát ez a fény és ragyogás aligha lehet olyannyira uralkodó, mint a dirigens ígerte. Az viszont tény, hogy hatalmas fokozásokkal sikerült valami sajátos fényt megjelenítenni az egyöntetűen lelkes vonóskartól. És amikor már úgy éreztük, ez a tetőpont, ennél több nem lehet – akkor egy széles mozdulattal mintegy kitérte a hangzásteret, és kiderült, hogy van több, dinamikában és intenzitásban is. Ami egyúttal azt is eredményezte, hogy a legnagyobb volumenű vonóskari tutti sem volt sem durva, sem bántóan hangos.

Az idő múlását jól le lehetett mérni azon is, hogy amikor felcsendült a II. tétel, az egykor TV-szignálként elhíresült fordulat szinte teljesen megszabadult ettől az aszociációtól, és immár csupán a ciklusra figyelt a hallgatóság, néha közbetapsolva, ami a műismeret (és a hangversenytermi szokás) ismeretének hiányáról és a tetszésről egyaránt tanúskodhatott.

Tartalmas est volt, amely lekötötte a figyelmet, gyönyörködtetően – ennek a jele, hogy viszonylag békés rohammal ostromolta a ruhatárát a közönség.

(Fittler Katalin)

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2018. január 13.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Több szempontból is hasznos gyakorlat, ha egy-egy zenekar ugyanazt a műsort több alkalommal is eljátssza, rövid időn belül. Van mód az előadások során szerzett tapasztalatok kamatoztatására, és az alkalmanként előforduló esetlegességek kiküszöbölésére. Általános nagy érdeklődés esetén bérletekként is tervezhető ilyesmi, akár a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben is, a nagyközönség örömeire (kiváltképp hasznos, ha különböző kezdési időpontokkal történik).

Az viszont ritka jelenség, hogy kiderüljön: az egyszeri alkalomra tervezett előadás iránti óriási érdeklődéshez kicsinek bizonyul legnagyobb koncerttermünk is. Ez történt január 13-án, amikor is a szokásos fél 8 órai kezdettel meghirdetett Újévi hangversenyt délelőtt „duplázni” kellett. Ráadás koncert lett a neve (remélhetőleg az elnevezés azonossága nem zavarja Bródy János azonos címmel meghirdetett estjeinek szervezőit és rajongóit).

A Budafoki Dohnányi Zenekar pontos műsorát semmiféle hangverseny kalendárium ill. naptár nem tartalmazta, de a cím ezúttal is kellőképp felcsigázta az érdeklődést: „Komoly komolytalan” – az alcím pedig a bennfenteseket találgatásra készíthette, megtipelve, vajon mit fognak hallani. Utólag biztosra vehető: telitalálatos tippje senkinek sem lett volna. A vegyes műsorral viszont mindenki elégedett lehetett, hiszen volt hagyományosan népszerű (Mozart Varázsfuvolájának Nyitánya), programjából adódóan is kedveltségre számot tartó (R. Strauss: Till Eulenspiegel vidám csínyjei, Dukas: A bűvészinás) és megannyi újdonság, ritkaság, különlegesség. Mindezekhez a műsorvezetésben remekló karmester, Hollerung Gábor! Vendégként a Talamba Ütőegyüttes, melynek tagjai a legnagyobb meglepetést Gershwin Rhapsody in Blue-jának arranzsált verziójával okozták.

Furcsa gondolatom támadt, miközben a zenekar játékát hallgattam: a közönséget gyakran megszólító, a műsorszámokat kommentáló, avagy elemzően ismertető Hollerung Gábornak vannak kedvelt jelzői, úgy mint káprázatos, tüneményes (mindig pozitív jelenségre hívja fel a figyelmet, és nincs az a modern/kortárs műsorszám, amelyet ne akarnának nemcsak elfogadtatni, de egyúttal megszerettetni is a közönséggel). Lehet, hogy a gyakran hangoztatott zene-közélet hatása alól nem tudják kivonni magukat a muzsikuskok? Mert néha a vonós színek tüneményesek, máskor a hangszereles érdekességek-sajátosságok fantasztikusak. Márpedig utópisztikus lenne azt képzelni, hogy mindig-mindenki odaadó lelkesedéssel jön ki a pódiumra. Mindenesetre, sikerült a zeneileg igényes hallgatóságot is elkápráztatniuk, ami ezúttal azért külön említésre méltó, mert a tréfák, „komolytalankodások” közepette sem adták fel igényes hangképzésüket, formálásukat. Része lehet eb-

ben annak is, hogy a változatos (vegyes) műsorok hatására mindig képesek azt értékelni, ami épp értékelhető/értékelendő az adott programban (ha technikailag könnyű, akkor azt, máskor pedig a kihívásokat).

A Budafoki Dohnányi Zenekar idén ünnepli hivatásos együttessé válásának 25. évfordulóját. A tagság ér-

telemszerűen időről-időre változik, a karmester állandósága viszont felbecsülhetetlen többlet az igényes munkához.

Igényesen kezdődött az új év – remélhetőleg így is folytatódik!

(Fittler Katalin)

CD

Farkas Ferenc zenekari műveinek 5. CD-felvételéről

A Londoni Toccata Classics-é az érdem, hogy egy évszázaddal a zeneszerző születése után lassanként lehetővé válik – legalábbis nagy vonalakban – Farkas Ferenc gazdag életművének áttekintése, vagy legalábbis a hangversenydaraboknak szánt szimfonikus és kamaraművéké.

Farkas Ferenc nem véletlenül mondogatta, hogy „nem szeretnek engem a zenetudósok”, műjegyzékének összeállítására sohasem került volna sor, ha fia, a Svájcban élő muzsikusz (tehát szakmabeli) nem vállalkozik rá. Mert a hosszú életút bő nyolc évtizede „munkával telt”, és pedig nem íróasztal vagy hangszer mellett megtervezett tempóban és ütemben, hanem változatos helyszíneken, a körülmények által behatárolt lehetőségek között, nem ritkán felkérések, megrendelések eredményeképp. A filmzenék teljes listája talán utópisztikus, hiszen a szerző nem vezetett „gyarapodási jegyzéket” műveiről, naplót sem írt, és opus-számmal sem látta el kompozícióit. Komponált, mert tudott és szeretett, kipróbálta magát a legkülönbözőbb műfajokban (miért is ne, ha mindig sikerrel járt?!), és rendszeresen jöttek a megbízások – amikor pedig rátört volna a „szabadidő”, saját kedvére komponált. Vokális műveket nem kevesebb, mint 16 nyelven – hogy csak egy kirívó példát említsünk. És bármilyen munkahelyen dolgozott is, legyen az színház vagy oktatási intézmény, a valós élettől sohasem elrugaszkodó zeneszerző felfedezett olyan „fehér foltokat”, amelyeken új értékekkel gazdagíthatta a hazai zeneirodalmat.

Napjaink fiatal zeneszerzői beletanulnak az önmenedzselésbe, a művek megszólalási feltételeinek megteremtésébe – de a lényeg nem sokat változott az évtizedek folyamán, a zenekari művek legtöbbször csak egy bemutató előadást érnek meg, majd hallgatásra ítéltetnek. A szerencsésebbeknek jut hangrögzítés – más kérdés, hány lejátszást érnek meg a rádiófelvételek. A zeneirodalom ismeret leghatásosabb módja – még digitalizálódó korunkban is – a hangfelvétel, amely vi-

szonylag könnyen hozzáférhető, ugyanakkor minőségi interpretációt szavatol. Farkas Ferenc zenekari műveiből immár az ötödik korong készült el – ezen négy mű szerepel, valamint Liszt Funérailles című zongoraművének hangszerelt verziója. Közülük korábban mindösszesen egy jelent meg lemezen (Ferencsik János vezényletével a Planctus et consolationes), a többi most került első ízben rögzítésre. A gazdag életműből könnyű egy-egy korongnyi (bő órányi) műsort összeállítani, ideális esetben „végighallgatásra” szánva. A Toccata Classics sorozatának korábbi albumai esetében gyakran fedezhettünk fel „átfedéseket”, mivel nem ritka, hogy ugyanannak a műnek több egyenrangú verziója van. Ezt leggyakrabban a régi magyar táncok füzerei esetében figyelhetjük meg; és egymás szomszédságában hallgatva őket, nehéz lenne rangsort megállapítani (hasonlóképp nehéz lenne megtippelni a komponálás illetve át-hangszerelés idejét, időbeli sorrendjét).

A műsorokban jól megférnek egymás mellett a saját művek és a feldolgozások, hangulatos hallgatnivaló kekedik belőlük. Ez a felvétel kicsit más dramaturgia szerint építkezik, s kissé más hatást ér el. A magam részéről a Planctus et consolationes után a pillanatmegállító használatát javaslom (vagyis némi időt, amíg a hallottak hatása lecseng), s csak utána, mintegy hangversenyvégi ráadásként érdemes a Mátrai táncokat meghallgatni.

Az első két tétel (Szimfonikus nyitány és Elégia) az 1951/52-ben komponált Szimfónia első két (önállóso-dott) tétele – nem tudni, a harmadikból készített Scherzo sinfonico miért nem ebbe az összeállításba került. Életének Székesfehérváron töltött korszakából való az eredetileg saját magának szánt Concertino zongorára és zenekarra – ennek későbbi verziója, csembalóra és kamarazenekarra, már megjelent a Toccata Classics felvételén. Éppen 70 éves ez a versenymű, ám nem járt el felette az idő, sőt! A Solymos Péter szólójával bemutatott